

A szerb irodalom sztorija

Interjú Milosevits Péterrel

A szeptemberi Szerb Kulturális Hónap keretében a szegedi egyetemen bemutatták Milosevits Péter szerb irodalomtörténeti monográfiáját, amely „Storija srpske književnosti” címen jelent meg (Belgrád–Budapest, 2010). A könyvről beszélgettünk a szerzővel.

– Ha jól értem, a könyv címe nem egészen szokványos.

– Valóban nem az. „A szerb irodalom története” helyett „A szerb irodalom sztorija” a cím. Az eredetiben ez szójáték, mindössze egy „i” a különbség: „istorija” – „storija”.

– Mi az oka a különös címnek?

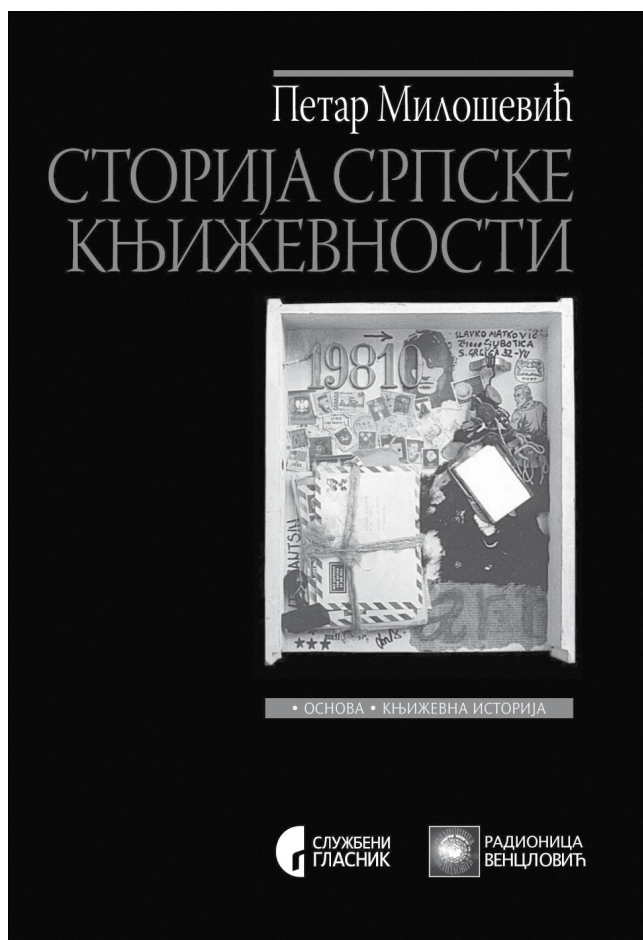
– Egyrészt felkelti a figyelmet, aminek nyilván kereskedelmi aspektusa is lehet. Ennél azonban fontosabb, hogy a különös cím a könyv különös volta-ra utal. A *Storija* ugyanis a maga nemében kilóg a sorból, szokatlan a műfajon belül. Irodalomtörténeti monográfia, a szokásostól eltérő stílusban. Ilyen volt már a magyar nyelvű elődje is, ám annak még szokványos címet adtam, *A szerb irodalom története* (Budapest, 1998), amely nem jelezte a könyv különösségét. A szerb címnél viszont a nyelv olyan lehetőséget kínált, melynek nem tudtam ellenállni.

– Mi teszi különössé a könyvet?

– A hátlapszóban azt írtam, hogy Adorno szerint elbeszélni annyit tesz, mint valami különöset mondani, márpedig számomra itt az a különös, hogy a szerb irodalom sztoriját – vagyis a történetét – most éppen én beszélem el, s nem valaki más. Ez a felismerés vezetett ahhoz a módszertani elhatározáshoz, hogy ne próbáljak úgy tenni, mintha nem én mondanám el a szerb irodalom történetét, hanem... mondjuk az „objektív tudomány szelleme”, vagy mit tudom én. Nem akartam megjátszani, hogy általam „valami” más szólal meg. Ellenkezőleg, vállaltam, hogy ezt most én beszélem el, éspedig úgy, ahogy én tudok beszélni, ahogy én szeretek beszélni. S nem baj, ha ez látszik. Ha kilóg a lóláb. (Vagy az enyém.)

– Akkor ez egy szubjektív irodalomtörténet?

– Látszólag igen, de csak látszólag, és csak részben. Formailag szubjektív, tartalmilag nem az. Nem árulom el, ki a kedvenc író, s ki az, aki hidegen hagy, de egy derék hazafias költőről azt mondom, hogy ő a „nemzet gondnoka”, egy kiváló stilsztárról pedig azt, hogy „eleve klasszikus”. Persze tartalom és forma kölcsönösen átcsapnak egymásba, a különös csomagolás klasszikus monográfiát rejt. Ez volt részemről a legőszintébb megoldás. Igaz, kezdettől fogva tisztában voltam a kockázattal, hogy a kü-

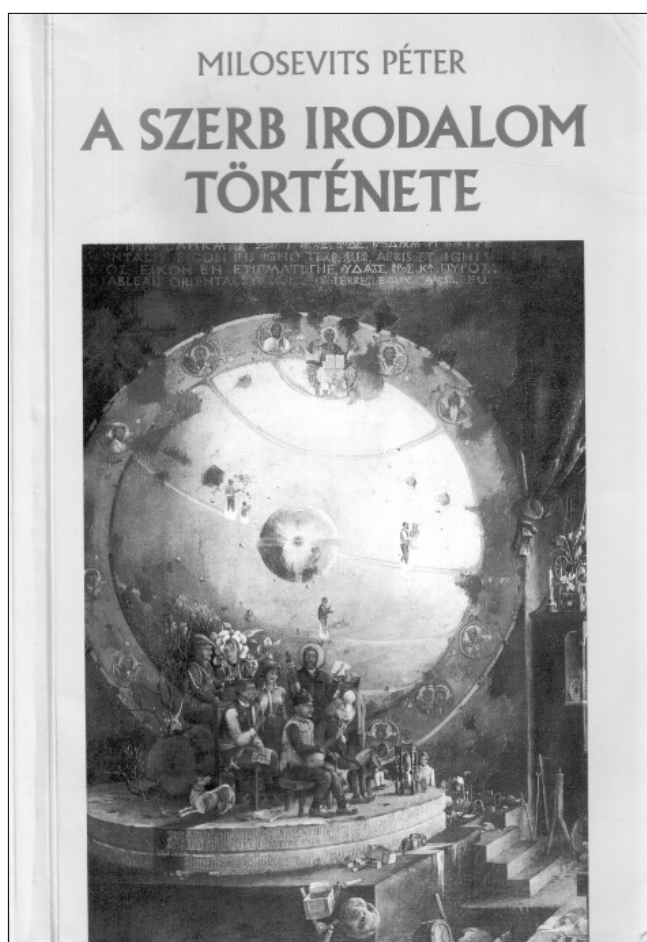
lönös stílus rányomhatja bélyegét az egészre, s az olvasó rálegyinthet a könyvre, de remélem, hogy némi lapozgatás után átlát a szitán. Igaz, még akkor is kérdéses, hogy tetszik-e neki a különös stílus.

– Mi a különös stílus lényege?

– Az a beszédmód, melyet a gimi óta, aztán az egyetemen és a különféle tudományos fokozatokon keresztül használok a magammal és a tanítványaimmal és barátaimmal folytatott irodalmi beszélgetésekben. Tehát nem tudománytalan beszédmód, hiszen én magam is része vagyok a tudománynak, illetve a tudomány része az életemnek és a személyiségemnek, ezért a könyv beszédmódja óhatatlanul tudományos, csak épp nem tudományoskodó. Másképp fogalmazva: ez egy drabális könyv (a magyar változat 540 oldal és 80 deka, a szerb 848 oldal és 1 kiló 30 deka), melynek megírásához évek kellenek, márpedig nem akartam évekig morcosan piszmogni. A könyv azt tükrözi, milyen vagyok, amikor jól érzem magam a tudomány művelése közben. S remélem, ez átragad az olvasóra is.

Milosevits Péter, DSc. Budakalászon született 1952-ben. Író, irodalomtörténész, egyetemi tanár, az MTA doktora. Budapesten él, az ELTE Bölcsészettudományi Karának Szláv Filológiai Tanszékén dolgozik egyetemi tanárként. Irodalomtörténeti publikációi magyar és szerb nyelven jelennek meg folyóiratokban és szakmai kiadványokban, tudományos könyvei szintén e két nyelven látnak napvilágot Magyarországon és Szerbiában (eddig három monográfia és négy önálló tanulmánykötet). Tudományos munkássága mellett szépirodalmi műveket is alkot, verseit, novelláit, regényeit, színpadi műveit szerb nyelven írja, s alkalmanként saját maga készít belőlük magyar fordítást. Szépirodalmi könyvei és írásai Magyarországon és Szerbián jelennek meg (eddig négy regény, egy novellás- és egy verseskötet).

Saját honlapja az interneten: <http://milosevits.web.elte.hu>

– Miből fakad a két változat közti terjedelmi különbség? Ezek szerint a szerb könyv nem egyszerűen a magyar fordítása?

– Annak indult, de hamar beláttam, hogy a magyar könyv nemcsak magyar nyelven, hanem magyar agyvelőből született, magyar nézőpontból szól magyar olvasóhoz. Ízig-vérig magyar könyv, történetesen a szerb irodalomról. Rájöttem, hogy át kell ülnöm a másik székre, szerb nyelven szerb szemzőgű könyvet kell írnom szerb olvasónak. Ennek

jegyében módosítottam már a kezdést is. A magyar könyv elején a budapesti Szerbhorvát Gimnázium folyosóján két érettségiző beszélget: „Mik azok a hatalmas spirálfüzetek?” „A magyar tételek.” „És az a pár fecni?” „Az az sz-h.” „Szerbhorvátból elég ennyi?” „Persze. A szerbhorvát irodalom a magyarhoz képest nudli.” A szerb változat viszont így kezdődik: „Nagypapa, ki volt Josip Broz Tito?” „Tito? Azt hiszem, valami politikus Ivo Andrić idejéből.” A terjedelmi különbség azonban főleg abból fakad, hogy a szerb változatban sokkal több szerző és adat szerepel.

– Időben mekkora ívet ölel át? A teljeset?

– Igen, a kezdetektől napjainkig, pontosabban... A magyar változat hátlapján azt írtam, hogy „a szerb irodalom története a IX. századtól 1997. november 7-ig”, mert valóban akkor fejeztem be az írást, de aztán decemberben meghalt az egyik tárgyalt szerző, s így elúszott a pontos dátum. Ezért a szerb változat hátlapján már csak jelképes dátumot adtam meg: „a szerb irodalom története a IX. századtól 1999. december 31-ig”. Ez talán a XX. század utolsó napja volt, de aztán a könyv megjelenéséig ismét meghaltak szerzők, illetve születettek új művek, tehát a pontos „kezdet” a múlt homályába, a „vég” pedig a jelen gomolygásába vész.

– Hol kapható a két könyv?

– A magyar változat, ha jól tudom, már csak antikváriumban és az internet segítségével szerezhető be, a szerb változat, Magyarországon, a Szerb Kulturális Központban kapható (Budapest, Nagymező utca 47).

yer